

SZABÓ MAGDA REGÉNYÉBŐL

Egy leányintézet falai között

Színhely: a Matula püspökről elnevezett intézet, amelyben Magyarországon először tartottak rendszeres középiskolai oktatást lányoknak. Az intézet erődjellegű. Éppencsak a katonai őrség hiányzik belőle. A kertbe vivő részt belső rács zárja el az épület többi részétől.

Az iskola címere: két kéz, mely egy bibliát ölel át, felette nagy betűkkel az intézet jelmondata: „Nem azé, aki fut, nem is azé, aki akarja ...” - így írja le Szabó Magda az Abigél című regényéből készülő tévéfilm forgatókönyvében azt az épületet, amelyben a cselekmény zöme játszódik.

A filmgyár stúdiójában ottjártunkkor a díszlet a nevelőintézet egyik hálószobáját „idézte”. Nyolc vaságy, nyolc éjjeliszekrény sorakozott a fehérre meszelt, sivár, boltíves teremben. Az ágyakban nyakig gombolt, hosszú ujjú egyforma hálóingekben feküdtek a hetedik gimnazista lányok. Az ágyak végében egyforma csíkos kötös, a támlán durva vászon-törülköző.

A lányok alvást színlelnek. miközben Zsuzsanna testvér (Piros Ildikó) Vitay Georginát (Szerencsi Éva) vigasztalja. Gina sír. Zsuzsanna részvétlenséggel vádolja az osztálytársakat. Világosságot gyújt a sötét hálóteremben, s kiadja a parancsot; mire visszajön, rend. nyugalom legyen, a

lányok „töröljék le a könyveket” osztálytársuk szeméről.

Ginát édesapja, Vitay tábornok (Nagy Attila) küldte ebbe az intézetbe 1943 elején, úgy, hogy senki se tudja meg, hol van a lánya. Az ok: a tábornok részt vesz az ellenállási mozgalomban, s fél, ha lebukik, a lányával zsarolják majd. vele kényszeriténék esetleges árulásra. Gina nem ismeri „száműzetésének” indítékát, azt hiszi, apja meg akar szabadulni tőle. Úgy véli, biztosan új feleséget kíván a házhoz hozni, s a fiatalasszonynak ő útjában lenne. Ezért sír.

— Az Abigél műfaja majdnem hogy politikai krimi — mondja a rendező Zsurzs Éva. — A történet cselekménye 1943-tól 1944 március végéig tart. Szabó Magda alkotása egy nagyon szigorú szabályok közt élő internátus falai közt játszódik. Ilyenkor derül ki, milyen messze van a mai fiataloktól ez a nem is olyan régen volt „drill”. A régi református vallási szokások is ismeretlenek számukra. A film szereplői főiskolások és fiatal színezők, akik nem értik, nem érzik, mit jelentett az, hátratett kézzel, egyenesen, mozdulatlanul ülni a padban, képtelenek felfogni, hogy a pokrócnak mindig „elvárogólag” kellett lenni az ágyon.

— Mi az, ami a rendezőnek új. más ebben a film-

ben előző tévéfilmjeihez képest?

— A cselekmény krimi-szerűsége, no meg az, hogy Magyarországnak a német megszállás előtti legnehezebb korszakában játszódik, olyan izolált területen, ahová a kívülvilág „zajából” tulajdonképpen nem szűrődik be semmi. Az élet a háború ellenére a megszokott, régi mederben halad, de azért közvetett módon mégis éreztetünk kell, hogy mi történik a falakon kívül. Az intézetben a háború csak „átszűrve”, másodlagosan jelentkezhet.

— Mi az, amit a rendező kiemelni, hangsúlyozni kíván a cselekményből?

— Talán azt, hogy a tisztességes ember bármennyire is el legyen zárva a külvilágtól, a maga becsületes ösztöneitől vezetve rátalál a helyes útra. Ennek a fajta embernek a képviselője itt ebben a filmben Zsuzsanna, a diakonissza, aki a film során eljut egy olyan pontra, hogy felteszi a kérdést önmagának: az-e a bűn. ha eddigi életfelfogása szerint nem hazudik, vagy az-e, ha nem száll síkra az emberek igazsága mellett.

S vajon hogyan látja Zsuzsanna alakját életrekeltője, Piros Ildikó?

— Szoktatni kell magam az arc- és testbeli fegyelmettséghez. Ez annál is nehezebb, mert egyúttal azt is érzékeltetnem kell, hogy

a kemény arc mögött tulajdonképpen lágyság, jóság rejtőzik. Zsuzsanna az, aki mindig mindenkinek megbocsát. De nehéz megfogalmazni azt is, hogy hol van az a határ, ahol filmbeli huszonkilenc évemmel el kell válnom a tizenhét éves lányoktól. Egyébként hadd mondjam meg, hogy nagyon örülök a diaikonisszának, mert egészen más alkatú figura, mint amilyeneket eddig játszottam. Most érkeztem el oda, hogy átléphettem az eddigi „grübedlis” szerepekből a komoly arcába, amilyennek mindig is tudtam önmagam.

Nagy Attilának Vitay tábornokot művelt, jellemes emberré kell formálnia. Olyanná, aki egy azok közül, akik meg akarják menteni az országot a fasizmustól. Vitay Szabó Magda szerint intellektuális, olvasó, gondolkodó típus. Kivételes egyéniség.

Fontos szerepet játszik a filmben Básti Lajos. Ő Torma Gedeon, a lánynevelő intézet igazgatója. Vállig gombolt, fekete, kálvinista papi mellényt visel, ugyanis nemcsak okleveles középiskolai tanár, de felszentelt lelkész is. Mindenki retteg tőle. Vaskézzel kormányozza birodalmát. Nemcsak a gyerekek réme, a nevelőké, a személyzeté is. Egy fejedelem méltóságával viselkedik. Nem vicclapfigura, hanem egy már kihalt, különös, rideg méltóságú világ egyik utolsó példánya: a puritán kálvinista, Pál apostol tanítványa, aki szentül hiszi, hogy az igazság valahol az Ó- és Újszövetségben nyilatkoztatott ki örök érvénnyel. És az tesz jót a gyermekekkel, aki — áttételesen — nem kíméli tőlük a vesszőt sem.

Körmenédi Judit

Csevegés a hálószobában (Rátonyi Hajnal, Gelecsényi Sára, Szerencsi Éva és Zsurzs Kati)

Órán a VII. gimnáziumban (Középen Balázsovits Lajos)

(Szomszéd András felv.)

AZ ALSÓ KÉPSORON:

Zsuzsanna (Piros Ildikó) vigasztalja Ginát (Szerencsi Éva)

Vitay tábornok civilben (Nagy Attila) Zsuzsanna testvérrel (Piros Ildikó)

A tanári kar (Garas Dezső, Balázsovits Lajos, Básti Lajos, Keres Emil és Zách János)

